

De Verrezene

Johannes schrijft

Een knap gebouwd verhaal

Het korte verhaal over de verschijning van de verrezen Jezus aan de tien leerlingen op de avond van Pasen valt duidelijk in twee gelijklopende stukken uiteen. In het eerste stuk (v. 19-20: de herkenning) vermeldt Johannes, na de situatieschets, het vredewoord van Jezus, onmiddellijk gevolgd door een gebaar (het tonen van de handen en de zijde).

In het tweede, gelijklopende stuk (v. 21-23: de zending) blijft de situatieschets achterwege maar vernemen we dezelfde vredewens, dit keer gevolgd door het zendingswoord. Hierop sluit dan wederom een gebaar van Jezus aan (Hij blaast over de leerlingen), gebaar dat Hij zelf duidt als het geven van de Heilige Geest. Het slotwoord over de zondenvergeving houdt wellicht niet direct verband met de gave van de Geest in v. 22, maar met de zendingsopdracht in v. 23: in de zending ligt ook de macht besloten om zonden te vergeven.

Handen en zijde

Achter de vergrendelde deuren van hun verblijfplaats hebben de leerlingen een schuiloord gezocht tegen de vijandige joden. In deze wereld van angst treedt Jezus binnen. Evenmin als de steen voor het graf, kunnen de vergrendelde deuren de Verrezene tegenhouden. Zijn woord tot de leerlingen is geen verwijt, het is een vredeboodschap. De leerlingen waren verheugd bij het zien van de Heer: hiermee is niet alleen gezegd dat ze Jezus herkennen, maar dat ze de Gekruisigde levend voor zich zien, ze geloven dat Hij als de Verrezene leeft.

Lucas

Hier dringt zich een vergelijking op met het gelijksoortige verschijningsverhaal dat Lucas ons heeft bewaard, volgens hem menen de leerlingen in hun angst een geest te zien. Maar Jezus toont hun zijn handen en voeten en eet een stuk geroosterde vis voor hun ogen op¹. Het accent valt hierbij op de werkelijkheid van de verschijning: de verschijnende Jezus is geen spook of schim, neen, het is wel degelijk de Heer in levende lijve. Daarom mogen de leerlingen hem ook rustig betasten en krijgen ze, bij het zien verorberen van de vis, nog een extra-werkelijkheidsdemonstratie op de koop toe. Jezus neemt uit hun hart alle twijfel weg over de echtheid van de verschijning en over de realiteit van zijn verrezen lichaam.

Johannes

Bij Johannes ligt het accent anders. Het tonen van de handen en de zijde (!) onderstreept, niet zozeer hoe werkelijk de verschijning wel is, maar vooral wie het is die hier verschijnt: het is wel degelijk Jezus, en vooral is het dezelfde Jezus die op Golgotha de geest gaf² en wiens zijde op het kruis werd doorboord³. Belangrijk is, in de ogen van Johannes, de identiteit tussen de Jezus van Calvarië en de levende Heer van Pasen.

Bovendien was, op het einde van het lijdensverhaal, de vermelding van Jezus' doorstoken zijde veel meer geweest dan alleen maar het aanstippen van een anekdotische trek. Want uit de doorstoken zijde kwam er terstond *bloed en water*. Die het gezien heeft, getuigt hiervan. *Zijn getuigenis is waar*

1 Lc. 24: 36-43.

2 Joh. 19: 30.

3 Joh. 19: 34.

en hij weet dat hij de waarheid zegt, opdat ook gij moogt geloven⁴. Vanwaar die bijzondere aandacht voor Jezus' doorstoken zijde? En wat moet het betekenen dat Johannes zijn plechtig getuigenis geeft opdat ook wij mogen geloven?

Water en bloed

In het kruisgebeuren, met name in Jezus' laatste ademtocht en in zijn doorboorde zijde, had Johannes een tenen Jezus' mensheid, zijn zelfgave totterdood (het bloed uit de zijde) was aan Johannes geopenbaard als de enige bron van redding en heil voor de mensen. Uit die bron was nl. ook water gevloeid als teken van het geven van de Geest (nu met een hoofdletter!). Uit Jezus' open zijde werd de Kerk geboren uit water (het doopsel) en uit bloed (de eucharistie) en steeds vanuit deze bron zou ze zich verder ontwikkelen door de kracht van de meegedeelde Geest.

Daarover legt Johannes plechtig getuigenis af, opdat ook wij in geloof zouden zien waar bevrijding en leven vandaan komen. Dat is het ook wat Johannes oproept wanneer hij de Verrezene zijn handen en zijde laat tonen. Johannes verbindt Jezus' paasgave aan de Kerk — de gave van de Heilige Geest — met het uur van zijn kruisdood. Voor hem is de Geest de ultieme gave van de gekruisigde én verheerlijkte Heer. *Wie in Mij gelooft, hij drinke! Zoals de Schrift zegt: Stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien. Hiermee doelde Jezus op de Geest, die zij die in Hem geloofden zouden ontvangen. Want de Geest was er nog niet, omdat Jezus nog niet was verheerlijkt⁵.*

Hij blies over hen

Tegen heel deze achtergrond worden in ons verhaal, Jezus' eerste (v. 20) en tweede gebaar (v. 22) gelijklopend. Door aan de leerlingen zijn doorstoken zijde te tonen, openbaart Jezus hun zijn gekruisigd en verheerlijkt lichaam als de bron van Geestesgave. Daarom blaast Hij ook over hen en licht dit blazen zelf toe met de woorden: *Ontvangt de Heilige Geest*. Uit Jezus' lichaam wordt ons Gods Heilige Geest.

.. ter bevrijding

Nu komt het woordje dat in het Nederlands door *blazen* wordt vertaald, tweemaal voor in de Griekse Bijbel in een context van schepping of nieuwe schepping. In het scheppingsverhaal van de mens heet het dat *God de mens boetseerde uit stof, uit de aarde genomen, en hem de levensadem in blies: zo werd de mens een levend wezen⁶*. En Ezechiël gebruikt hetzelfde woord voor het blazen van de Geest over de dorre beenderen, teken van de wederopstanding van Israël⁷.

Zo bewerkt ook het blazen over de leerlingen, op de avond van de verrijzenis, een nieuwe schepping: bij deze door angst verlamde mannen brengt Jezus een geestelijke opstanding tot stand. Hij stuurt ze met volmacht naar een wereld waar ze voor gebeeft hebben. De gegrendelde deuren rukt Hij open: het paasgeloof sluit de mensen niet bekrompen in zichzelf op, het verwijst naar de taak en maakt sterk voor de opdracht. Zo gezien is de gave van de Geest aan de Kerk voorwaarde voor de zending. Alleen de Geest bevestigt de leerlingen zodanig in het geloof, dat ze Jezus' taak in de wereld vermogen voort te zetten. En deze taak is gericht op de bevrijding van de mens, op de vergiffenis van de zonden⁸.

Zending en opdracht

Jezus ziet dus de zending van de zijnen in het verlengde van zijn eigen zending. Het is niet zo, dat Jezus eerst zijn eigen opdracht afwerkt, om dan aan de leerlingen een nieuwe taak toe te

4 Joh. 19: 34-35.

5 Joh. 7: 38-39.

6 Gen. 2: 7.

7 Ez. 37: 9.

8 Vers 23.

vertrouwen. Neen, de zending van de Kerk is geen andere dan die welke Jezus zelf van de Vader ontving en die nu in de Kerk wordt voortgezet. Jezus' zending gaat in die van de leerlingen over: *Ik stuur jullie eropuit om een oogst binnen te halen waarvoor je geen moeite hebt hoeven doen; dat hebben anderen gedaan en jullie maken hun werk af*⁹.

In het begin vers heet het dat Jezus in de avond van die eerste dag van de week kwam, in het midden van de leerlingen ging staan en zei: Vrede zij u. Verschillende trekken uit deze beschrijving roepen de liturgische zondagsviering van de eerste christelijke gemeenten op, vooral dan het *komen* van de Heer. Men wist inderdaad dat de Verrezene zelf te midden van de vierende gemeente aanwezig was, ja zelfs dat de celebrerende bisschop de Verrezene tegenwoordig stelde, zoals Hij inderdaad kwam, in het midden van de gelovigen ging staan en de vredewens uitsprak.

Bovendien gold de eucharistie als voorafname, als belofte en voorsmaak van zijn definitieve komst. En zeer vroeg reeds vond de eucharistie plaats op de eerste dag van de week, ter herdenking van de verrijzenis: de verschijning op Pasen gold immers als het oerbeeld, het type van de liturgische viering in de Kerk. Aan de zijnen kwam Jezus dezelfde gaven brengen als op die eerste avond, nl. vreugde om zijn aanwezigheid, vrede in angst en vertwijfeling, vergiffenis van de zonden en bovenal de geloofskracht om in de wereld zijn zending voort te zetten.

Zo tekent zich in ons paasgeloof een nieuwe dimensie af: voor dat geloof gaat de wereldwijde ruimte van de zending open. Jezus zendt ons zoals de Vader Hém gezonden heeft. De Geest maakt ons vrij van de angst die ons, achter gegrendelde deuren, op onszelf teruggooit. Hij stuwt ons voort naar de wereld die we zullen vervullen met het woord van vrede en vergiffenis. Eén met de Zaaier zullen we de vreugde smaken van de oogst. En in die vreugde om het voort te zetten werk, brengt het paasgeloof ons tot levensgemeenschap met de Verrezene.

J.-M. Tison